

سنجش شاخص های رشد هوشمند در مناطق 13 گانه شهر مشهد

شیما گنابادی نژاد^{1*}، تکتیم حنایی²، سیدمسلم سیدالحسینی³

1- گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، Shimagonabadi@gmail.com

2- گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، Toktamhanaee@yahoo.com

3- گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، Smh_arc@yahoo.com

چکیده

در دهه ی آخر قرن بیستم رشد هوشمند به عنوان راهبردی جامع برای مقابله با گسترش پراکنده و کم تراکم مناطق پیرامونی شهرها مطرح و در بسیاری از کشورهای توسعه یافته به کار گرفته شد. رشد هوشمند الگوهای کاربری فشرده و مبتنی بر پیاده روی و دوچرخه سواری را مطرح می کند. در این پژوهش به سنجش و رتبه بندی شاخصهای مولفه رشد هوشمند پرداخته شده است.

این پژوهش از نظر هدف از نوع کاربردی، از لحاظ روش تحقیق از نوع توصیفی تحلیلی می باشد. چارچوب نظری با استفاده از روش های معمول در مطالعات شهری شامل بررسی اسنادی و مطالعات میدانی نظیر مراجعه به کتابخانه، مراکز اطلاعاتی در محدوده مورد مطالعه انجام شد. جهت بررسی فرضیه ها با استفاده از نرم افزار GIS و اطلاعات آماری در دسترس (شامل آمار سرشماری های نفوس و مسکن سال 1390 و نیز اطلاعات سالنامه های آماری شهرداری مشهد و آمارنامه حمل و نقل شهر مشهد) و با بهره گیری از روش های تحلیل و تصمیم گیری همچون روش TOPSIS و روش AHP پرداخته خواهد شد همچنین جهت سنجش رشد هوشمند در مناطق 13 گانه شهر مشهد شاخص هایی بر اساس اصول نظریه رشد هوشمند تدوین گردید، سپس برای هر یک از معیارهای اصلی زیرمعیارهایی مشخص شد به طوری که در مجموع 54 زیرمعیار برای شناسایی مؤلفه های رشد هوشمند در سطح شهر مشهد به دست آمد. سپس هر یک از معیارهای اصلی پس از تعیین ضریب اهمیت مورد تحلیل قرار گرفت و رتبه بندی مناطق به لحاظ هر شاخص اصلی صورت پذیرفت. سپس از روی هم گذاری تمامی متغیرها در نرم افزار به رتبه بندی مناطق 13 گانه شهر مشهد پرداخته شد، به طوری که در میان مناطق شهر مشهد، منطقه 12 با ضریب امتیاز 0.58 در رتبه اول، منطقه ثامن با ضریب امتیاز 0.53 در رتبه دوم و منطقه 8 با ضریب امتیاز 0.4 در رتبه سوم قرار گرفته است، کمترین رتبه نیز مربوط به منطقه 3 و 4 با 0.233 و 0.239 می باشد.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار، رشد هوشمند شهری، شهر مشهد.

1- مقدمه

کلانشهر مشهد دارای مرکزیت تاریخی- سیاسی، عملکرد مذهبی- زیارتگاهی، مرکزیت اقتصادی- اداری، مرکزیت فرهنگی- فکری و موقعیت مرزی و فراملی را دارا بوده و سالانه بیش از 20 میلیون زائر و گردشگر را پذیراست، به طوری که دومین مقام جمعیتی کلانشهری کشور و دومین شهر مذهبی جهان اسلام می باشد. کلانشهر مشهد دارای 13 منطقه شهری بوده که جمعاً مساحتی در حدود 29 هزار هکتار را در بر می گیرد. تراکم جمعیتی شهر در حدود 9 نفر در هر کیلومتر مربع می باشد.

در نتیجه از گذشته در مقایسه با مناطق پیرامون از پتانسیل های طبیعی بالاتری برای استقرار جمعیت برخوردار بوده است. مفهوم جدید توسعه پایدار کلی نگر است و همه ابعاد اجتماعی- اقتصادی- فرهنگی و دیگر نیازهای بشری را در بر می گیرد. به اعتباری مهمترین جاذبه در توسعه پایدار در جامع نگری آن است. به این دلیل معمای توسعه پایدار نمی تواند از طریق تمرکز